

"Onderhandelingen beginnen voor de tweede maal" in Nieuw Europa (Juli-Augustus 1970)

Source: Nieuw Europa. Tijdschrift voor Europese Eenheid. Juli-Augustus 1970, n° 7-8. Den Haag.

Copyright: (c) Europese Beweging in Nederland

URL:

[http://www.cvce.eu/obj/"onderhandelingen_beginnen_voor_de_tweede_maal"_in_nieuw_europa_juli_augustus_1970-nl-2c94802d-8f2e-491d-ab98-94c3d4249a64.html](http://www.cvce.eu/obj/)

Publication date: 18/09/2012

Onderhandelingen beginnen voor de tweede maal

Op 30 juni treden zij voor de tweede keer aan: de zes E.E.G.-landen en de vier aspirantleden: Groot-Brittannië, Denemarken, Noorwegen en Ierland. Zeven jaar, vijf maanden en één dag nadat het eerste gesprek over de toetreding op last van de Gaulle werd afgebroken. Wat bleef hetzelfde, wat veranderde in de tussentijd en wat zijn dit keer de moeilijkste punten?

Hetzelfde bleven allereerst de landen waarom het in eerste instantie gaat, de leden en de toekomstige leden. Het lijkt zelfs of de rollen gedeeltelijk door dezelfde spelers worden vervuld sinds begin van de maand Ted Heath weer onverwachts het stuur overnam. Luns en Mansholt zijn er ook nog. Colombo komt mogelijk ook weer over uit Rome als wij hem nodig hebben als bemiddelaar. Artikel 237 van het E.E.G.-Verdrag zegt verder nog steeds dat: 'De voorwaarden voor de toelating en de daaruit voortvloeiende aanpassingen van dit Verdrag vormen het onderwerp van een akkoord tussen de Lid-staten en de Staat die het verzoek indient.'

Maar daar valt de eerste decorwijziging direct al in het oog. In 1961 besloten de Zes zoveel mogelijk een gezamenlijk standpunt naar voren te brengen. Nu besloten zij dat de Gemeenschap zal onderhandelen, ook al zal deze eer dan meestal niet aan de Commissie toevallen. Wel werd men het eens om zich net als de vorige keer eerst op het gesprek met de Engelsen te concentreren. De anderen willen immers alleen in het zog van de Britten binnenrukken. Nieuw is ook dat in Groot-Brittannië, ook al is een groot deel van de publieke opinie tegen de toetreding, de drie politieke partijen allen voor zijn. Ook weten wij nu dat de zes E.E.G.-landen alle voor de uitbreiding zijn; de vorige keer was men immers van één niet zeker tot generaal de Gaulle ons op 14 januari 1963 uit onze illusie wekte.

Nieuw uitgangspunt

Het uitgangspunt van de onderhandelingen is eigenlijk ook nieuw. De kandidaten moeten dit keer niet alleen het Verdrag aanvaarden maar ook de uitwerking daarvan zoals die door de Zes in de loop der jaren in het gemeenschappelijk beleid werd vastgelegd. De Vier kennen dit uitgangspunt, zij weten dus op diverse terreinen waar zij zich aan te houden zullen hebben. Het gemeenschappelijk landbouwbeleid, de financiering der Gemeenschap, een groot deel van het mededingingsbeleid (B.T.W.!) en van de handelspolitiek is sinds de afbreking der eerste onderhandelingen vastgesteld. Wie Lid wil worden zal hier dus de spelregels moeten aanvaarden.

Hieruit volgt dat het dit keer vooral om de geleidelijke aanpassing van de aspirant-leden aan het gemeenschappelijke regime gaat. De Zes kwamen daarbij al overeen dat men dit keer alleen de hoofdpunten moet regelen, dus geen gepraat over kangoeroevlees meer zoals in 1962. De details zal men later invullen als de nieuwkomers mee aan de tafel van de Raad kunnen zitten als Leden. Zo blijkt dat dit keer het debat over de overgangperiode één van de hoofdpunten van de discussie zal worden. Daarbij zal de aanpassing aan de gemeenschappelijke landbouwpolitiek en de inpassing der Engelsen in de gemeenschappelijke financiering der Gemeenschap voorop staan.

Na het mislukken van de eerste onderhandelingen bracht de Commissie-Hallstein rapport uit aan het Europees Parlement. Volgens deze analyse had de moeilijkheid niet alleen gelegen in de aanpassing van het Britse stelsel aan dat der E.E.G., maar ook aan het feit dat de Gemeenschap zelf nog in volle ontwikkeling was. Dat laatste geldt nu ook weer, maar dan niet zozeer op agrarisch als wel op monetair gebied. Er werd immers juist besloten de douane-unie met een volledige economische en monetaire unie aan te vullen. Hiertoe zal dus ook voor de oude Zes een tijdrooster voor de overgangstijd moeten worden vastgelegd. Het is duidelijk dat daartoe ook de Verdragen van Rome moeten worden gecompleteerd.

Drie hoofdkwesties

Overgangstijd, landbouwpolitiek met financiering en monetaire vraagstukken, dat zijn dit keer de drie hoofdschotels. De vraagstukken zijn natuurlijk gelieerd, hoeveel tijd krijgen de Britten om hun agrarisch beleid aan te passen, hoeveel zal dat kosten en wordt dat geen aanval op hun betalingsbalans?

Wat de overgangstijd betreft zal men uiteraard over de lengte spreken. De Gemeenschap heeft geen datum vastgesteld, men schijnt echter vrij algemeen aan 1978/80 als eindpunt te denken. De Engelsen zullen zeker zeggen dat dit te kort is. Maar de Denen vinden het veel te lang; zij willen een 'negatieve overgangperiode' grapte een Brit. Maar de Zes zijn het er over eens dat de overgangstijd voor alle aspirant-leden gelijk moet zijn; verder dat er een nauw verband tussen het tempo der vrijmaking van het verkeer voor industriële en landbouwgoederen moet zijn. Men zal dus geen lange overgangperiode voor de laatste accepteren, terwijl de eerste direct of snel al vrij van rechten mogen binnenkomen.

Een ander punt dat zeker ook moeilijkheden zal opleveren is het recht van inspraak der Vier tijdens de overgangstijd. Zullen zij bv. mee mogen beslissen over de landbouwprijzen terwijl zij die zelf nog niet hoeven toe te passen? Neen, vinden de Fransen. Maar de Nederlanders waren het daar niet mee eens. Want de Vier zullen zich wel moeten aanpassen aan dit prijsniveau; het zal voor hen ook zeker direct al financiële consequenties meebrengen i.v.m. het heffing- en restitutiesysteem.

De Zes zullen vermoedelijk trachten de fout te vermijden die zij zelf maakten: zij zullen de Engelsen vast willen pinnen op een schema voor de aanpassing van hun landbouwprijzen. In dit verband moet de overwinning van de conservatieven als een groot geluk voor de Gemeenschap worden genoemd. Heath heeft immers een 'blauwdruk voor een nieuwe landbouwpolitiek' waarbij hij al grotendeels óp het stelsel van de gemeenschappelijke landbouwpolitiek wil overschakelen. Zo wil hij het tegenwoordige Engelse systeem van consumentensubsidies ('deficiency payments') waardoor de levensmiddelenprijzen laag blijven, vervangen door een systeem van heffingen en restituties à la Communauté. De conservatieven, die in tegenstelling met de E.E.G. echter geen interventie-aankopen willen als garantie voor de boeren als de prijzen zakken, willen deze fundamentele wijziging van hun beleid o.a. om hun intree in de Euromarkt te vergemakkelijken. Maar zij doen dit ook om economische redenen, omdat het tegenwoordige Engelse systeem de fiscus enorm veel kost en omdat de wereldmarktprijzen voor voedsel toch boven het Britse niveau lijkt te gaan stijgen. Trouwens de conservatieven hebben ook al een tijd geleden aangekondigd voor de invoering van de B.T.W. te zijn. Ook dat helpt natuurlijk!

De overschakeling van de Engelsen op onze marktpolitiek zal dus sterk vereenvoudigd worden. Blijft natuurlijk de veel moeilijkere aanpassing aan het prijspeil. En de financiering. Volgens het 'White paper' van de Labour-regering zou de gemeenschappelijke landbouwpolitiek het land tussen de £ 100 en £ 1100 miljoen kosten. Afgezien dat een schatting met zó een marge niet serieus genomen kan worden, heeft de 'Economist' dit gecijfer allemaal gecontroleerd en geconcludeerd dat de heer Wilson gewoon niet rekenen kan. Maar zelfs als men het zo overdreven maximum van dit witboek aanhoudt, blijkt dat dit bedrag al gecompenseerd kan worden als het bruto nationaal produkt per jaar met 4% zou toenemen. Dit i.p.v. de 3% die Engeland nu maar haalt, het punt is dat de Britten bang zijn het voordeel van hun toetreding tot de Euromarkt pas later te merken, terwijl zij direct al de rekening gepresenteerd krijgen voor deze toegang. Ook hier komt het dus weer op de overgangstijd aan. Dit betreft overigens maar een kant van het monetaire probleem. Andere kwesties, die zich tijdens de eerste onderhandelingen 8 jaar geleden nog niet voordeden, zijn de enorme schuldenlast der Britten - het E.E.G.-Verdrag kent immers de wederzijdse bijstand bij voorkomende moeilijkheden met de betalingsbalans; de rol van het £ als reserve-valuta en de organisatie van de sterlingzone. Dit laatste vooral ook in het optiek van de monetaire unie die de Zes immers besloten in de loop van de zeventiger jaren tot stand te brengen.

Het officiële Nederlandse standpunt is dat men over dit soort griezelige zaken eigenlijk zo min mogelijk moet spreken want het kan alleen het hoofddebate over de Engelse toetreding maar bemoeilijken. En dit moet men vermijden. Het lijkt echter sterk op een struisvogelpolitiek; men kan de kop nu wel in het zand steken, maar problemen als de slechte Engelse handelsbalans, het lage groeipeil der Britse economie zijn daarmee niet uit de weg geruimd. De eerste die dat zal toegeven is vermoedelijk Heath die dit immers als het Leidmotief van zijn verkiezingscampagne maakte. En de tweede is zeker de president van de Nederlandse Bank, die vermoedelijk niet altijd dezelfde ideeën heeft over deze materie als de ploeg op het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Kop in het zand of niet, het monetaire debat zal vermoedelijk wel het moeilijkste worden. Juist ook omdat de Zes hier nog hun eigen gedragslijn moeten uitstippelen. Het begon al vorige keer in Luxemburg en Venetië, waar men het onderling oneens bleek over het vernauwen van de bandbreedte, (dus over de schommeling van de nationale valuta's). Men besloot tenslotte een standstill,

Nederland en Duitsland waren nl. tegen een verkleining van die breedte zoals de anderen wilden. Van Londen is bekend dat men eerder voor een verruiming van de marge der valuta-schommelingen is. Dit zou echter een stap in de verkeerde richting betekenen: is er één gemeenschappelijke munt dan kan er onderling niet meer geschommeld worden; dan zitten wij immers allemaal samen in hetzelfde schuitje.

Institutionele kwesties

Dan moeten ook de belangrijkste beslissingen der economische politiek op het niveau van de Gemeenschap genomen worden en dus de bevoegdheden van het nationale naar het communautaire vlak worden verlegd. De Zes zijn het hierover in theorie al eens. Maar hoe denkt men zich dan de praktijk? Moeten werkelijk de ministers van tien landen telkens eenstemmig beslissen? Ja, hoe denkt men überhaupt vaart te houden in de Gemeenschap als men het officieuze vetorecht stilzwijgend handhaaft? Is de stagnatie in de landbouwpolitiek hier niet een afschrikwekkend voorbeeld? De Europese Commissie heeft herhaaldelijk zonder succes getracht het debat op gang te brengen over de afschaffing van de zgn. akkoorden van Luxemburg, waarin dat overigens institutionele veto zijn oorsprong vindt. Zonder resultaat. Ook hier is het Nederlandse standpunt dat men de Fransen (en vermoedelijk ook de Engelsen) niet kopschuw moet maken, de sfeer niet moet bederven, die wij voor de uitbreiding juist nodig hebben.

Men kan deze kwestie misschien nog een tijdje uit de weg gaan. Maar voor het einde der dubbele onderhandelingen - met Engeland en over de economische en monetaire unie - zal men toch moeten weten of men vis of vlees in de kuip heeft. Van Sir Douglas Home is trouwens bekend hoe intergouvernementeel of anti-federaal hij is ingesteld. Wacht men hier te lang dan kan de Frans-Engelse veste wel eens onneembaar blijken.

Andere institutionele problemen zijn de boven reeds vermelde inspraak der aspirant-leden tijdens de overgangstijd en verder nog een hele reeks van praktische vraagstukken betreffende de aanpassing der Verdragen. Dit gaat over de vertegenwoordiging van de Vier in de diverse communautaire organen, over de weging der stemmen e.d. Alle problemen die in het juni-nummer uitvoerig uit de doeken zijn gedaan.

Problemen voor andere landen

Het Engels lidmaatschap schept niet alleen problemen voor de direkt betrokken maar ook voor enkele 'derde landen'. Allereerst denkt men dan aan het Gemenebest. Sinds de eerste onderhandelingen is niet zoveel aan dit dossier veranderd. Het vraagstuk van de Nieuwzeelandse boter ligt nog steeds levensgroot op tafel. Men erkent dat hier een probleem ligt, maar heeft er verder nog niet veel aan gedaan. Daarbij komt dan nu nog het suikerprobleem in de vorm van het Commonwealth-akkoord ten behoeve van de Britse Westindische landen. En in het algemeen de kwestie van de landbouwprodukten der Gemenebestlanden uit de gematigde zone: het graan uit Canada en Australië, schapenvlees en kaas uit Nieuw-Zeeland enz.

Men zoekt de oplossing nog steeds in wereldwijde akkoorden voor de moeilijkste produkten. In de Kennedy-ronde had de Gemeenschap niet veel succes met zulke overeenkomsten. En zelf bleven wij n.b. buiten het suiker akkoord. Maar wie weet, met het onderhandelingsmes der toetreding op de keel, lukt het misschien beter.

Wat de overige Gemenebestlanden betreft, ligt de zaak thans veel eenvoudiger dan in 1962. Zij kunnen tot de bestaande associatie met de 18 toetreden of zoals Oost-Afrika onafhankelijke akkoorden dienaangaande sluiten. Hier meer dan elders kan men teruggrijpen naar het werk van 1961/63. Mogelijk komt er nog een debat over regionale óf wereldwijde preferenties voor ontwikkelingslanden, maar dit zal de onderhandelingen amper vertragen.

Ingewikkelder ligt het met de drie neutrale EFTA-landen. Oostenrijk staat al jarenlang voor de associatiepoort te dringen. Helaas is, nu de langjarige politieke hypotheek (Zuid-Tirol) is afgelost, de nieuwe socialistische Oostenrijkse regering minder keen op het doen van concessies. Dit is jammer, want de Oostenrijkers, die de oudste rechten hebben, dreigen nu achterop te raken. Nu de diverse associatie- en andere E.E.G.-akkoorden in de GATT aan zware kritiek bloot staan, kan men dergelijke overeenkomsten

niet te licht maken. Zij worden dan zeker door de rest van de wereld niet aanvaard.

Over de twee andere neutralen, Zweden en Zwitserland, maakt men zich in communautaire kringen minder zorgen. Hun neutraliteit is niet opgelegd maar vrijwillig; op extra egards van de zijde van de Zes moeten zij dus niet rekenen. De laatste bepaalden bv. al dat de landbouw zeker ook onder een eventuele associatie zou moeten vallen. Dit zal in Bern en Stockholm niet met enthousiasme worden begroet. Ook zullen Zw & Zw zeker trachten alle mogelijke vrijheid op het gebied van hun handels- en tariefpolitiek te behouden, wat de Zes wel niet allemaal zullen lusten. Verder zal de overgangstijd voor alle EFTA-landen wel gelijk moeten zijn, wil men voorkomen dat afgebroken tariefmuren weer worden opgebouwd en dat er verleggingen van het handelsverkeer komen.

E.G.K.S. en Euratom

Ook hier liggen enkele problemen. Bij Euratom is dat allereerst het probleem van de inbreng. Als Engeland mee wil profiteren van het gemeenschappelijk reservoir van know-how der Gemeenschap zal het zelf ook wat in de communautaire pot moeten inleggen. Dan is er natuurlijk de moeilijkheid dat Euratom feitelijk zelf op de helling staat voor een grondige beurt om niet te zeggen een reconstructie. Dit evenals het feit dat er in een ruimer kader dan de 10 over de technologische en wetenschappelijke samenwerking wordt gesproken kan het gesprek over Euratom mogelijk vereenvoudigen, maar misschien juist ook compliceren. De Engelsen hebben trouwens flink wat aan te bieden op technologisch gebied.

Het debat over kolen- en staalproblemen is gewis vereenvoudigd door de conservatieve overwinning. De meeste moeilijkheden houden hier immers verband met het feit dat deze beide takken van industrie in Engeland genationaliseerd zijn, een gegeven waar de Tories ook niet enthousiast over zijn. Speciaal de Iron and Steel Act van 1967 heeft door een nieuwe structuur enkele situaties geschapen die vermoedelijk niet conform het Verdrag van Parijs zijn. Daar het hier vooral concurrentie- en concentratievraagstukken betreft en de mogelijkheid van directe staatssubsidies, komen de Zes vermoedelijk met de conservatieven zonder te veel geharrewar wel tot een akkoord.

Denen, Noren en Ieren

Ook de Denen, Noren en Ieren brengen hun problemen mee. Deze kunnen soms tegengesteld aan die der Engelsen zijn. Dat werd boven reeds opgemerkt voor de Denen, die zeker voor de landbouw geen overgangstijd willen. Vooral omdat de Deense industrie sinds de vorige onderhandelingen zo is vooruitgegaan, verwacht men te Kopenhagen ook hier eigenlijk geen grote moeilijkheden meer. Een ander probleem, ook nog uit 1962 bekend, is de vrije Scandinavische arbeidsmarkt, die men graag wil handhaven; dus ook voor de Zweden en Finnen. Verder zijn de Denen bang voor de vrije vestiging; speciaal omdat de pachtprizen zoveel lager zijn dan bv. in Duitsland vrezende zij een invasie van Duitse boeren. Tenslotte zal Kopenhagen een uitzonderingsregeling voor de Far Oer, Bjornholm en Groenland vragen.

De Noorse punten werden in het meinumner van 'Nieuw Europa' al uitvoerig besproken. Wat het vrij verkeer van arbeidskrachten en de vrije vestiging betreft zijn zij overigens analoog aan de Deense wensen. Wat de landbouw betreft ligt van Brussel uit gezien de moeilijkheid niet zozeer in het hoge Noorden, waarvoor men wel een uitzonderingsregel kan verzinnen. Maar hoe kan men op den duur verdedigen dat men de meest efficiënte Noorse landbouw, die in het zuiden, ook met kunstmiddelen in stand moet houden? Wat het visserijbeleid betreft staan de Noren meer aan de kant der Fransen, die als bekend weinig voor vrij vissen in hun territoriale wateren voelen noch in hun havens graag landingsrechten aan de E.E.G.-partners willen geven. De Noren hebben dan ook gevraagd nu al vast aan het ontwerpen van het gemeenschappelijk visserijbeleid der Zes mee te mogen doen (lief optimistische gedachte). Tenslotte zijn er enkele Noorse produkten, die de E.E.G. en de Engelsen in moeilijkheden kunnen brengen: papier, celstof, aluminium, magnesium en ook schepen kunnen zij nl. een stuk goedkoper produceren. Hier zouden de Zes dus wel eens uitzonderingen kunnen vragen!

De Ieren daarentegen hebben juist een probleem met hun deels zwakke industrie, men hoopt dat men voorlopig door kan blijven gaan met die te steunen. Maar Dublin hoopt juist in tegenstelling tot de Noren te

profiteren van het aantrekken van buitenlandse industrie. Van de landbouwmarkt stelt men zich in Ierland ook veel voor. Wel maakt men zich - evenals in Denemarken - wat zorgen over de veredelingsteelt (varkens, eieren en pluimvee) en - evenals in Engeland -over de tuinbouw. Hier moet men dus zien efficiënter te worden. I.v.m. de hogere agrarische prijzen vreest men verder dat de levensmiddelen duurder zullen worden en wel 3/4.5%. Men hoopt dat dit gedurende de overgangstijd geleidelijk zal kunnen geschieden.

Een heel bijzonder Iers probleem is tenslotte de noodzakelijke aanpassing aan de E.E.G.-bepaling dat mannen en vrouwen dezelfde lonen voor gelijk werk moeten ontvangen. Dat kost alleen al F 10 miljoen voor het vrouwelijk overheids personeel. En moeten werkelijk alle dames evenveel als de heren gaan verdienen, dan komt dat op ruim F 75 miljoen! Wij weten niet of er al dolle Mina's zijn in Ierland. Maar mochten zij er zijn, dan vormen zij zeker een belangrijke pressiegroep voor de Common-marketeers.

Mr C. C. MEYERS